

“ולא נודע כי באו אל קרבנה”

שבע הפרות הרעות שהן ז' מדות של הקליפה מכחישות שהן מקבלות חיותן מז' מדות של הקדושה

“שבע פרות הטובות דרגין אינון עלאין על אחרנין, ושבע הפרות הרעות דרגין אחרנין דלתתא, אלן מסטרא דקדושה ואלן מסטרא דמסאבא”. פירוש: “שבע פרות הטובות מדרגות עליונות הן על מדרגות האחרות, ושבע הפרות הרעות מדרגות אחרות הן למטה, אלו מצד הקדושה ואלו מצד הטומאה”.

וכן מבאר הזוהר בדרך זו ענין שבע השבלים הטובות לעומת שבע השבלים הרעות, שהן רמז על שבע המדות מצד הקדושה לעומת שבע המדות מצד הטומאה. על פי האמור מוסיף הזוהר לבאר הטעם שכתוב רק אצל הפרות הטובות: “ותרעינה באחו”, לרמז כי סימן של קדושה הוא התחברות באחדות בלי שום פירוד: “**וְתָרְעִינָה בְּאָחוּ, בְּחִבּוּרָא בְּאֶחְוָתָא** [בהתחברות ובאחוזה], **דְּלֹא אֶשְׁתַּפַּח בְּהוּ פִּירוּדָא**” [שלא נמצא בהם פירוד].

ביאור הענין הוא על פי המבואר בדברי רבינו האריז"ל (עץ חיים שער יא פרק ז) כי הקדושה היא סטרא דאחדות בבחינת רשות היחיד, אבל הסטרא אחרא היא סטרא דפירודא בבחינת רשות הרבים, בסוד הכתוב (שמות ה-ה): “הן רבים **עַתָּה עִם הָאָרֶץ**”. לכן הסימן של קדושה הוא אחדות ואהבה, ואילו הסימן של טומאה הוא פירוד ושנאה.

נשכיל להבין מזה כי שבע שנות השבע הן רמז על ז' המדות שמצד הקדושה, שהן צינורות של שפע רב טוב שהקב"ה משפיע על ידן לכל העולם, לכן יש כנגדן ז' ימי השבוע המכוונים כנגד ז' המדות, ואילו שבע שנות הרעב הן רמז על ז' המדות שמצד הטומאה, שאין בהן כלום מצד עצמן כי אם חורבן ושנות רעב.

ז' המדות מצד הקליפה חיותן מז' מדות הקדושה

אמנם לפי זה צריך ביאור מה שהראה הקב"ה לפרעה בחלום (בראשית מא-א): “**ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות**

הגיד לפרעה”. וצריך ביאור מה שאמר “האלקים עושה” בלשון הוה, והיה לו לומר “יעשה” בלשון עתיד, שהרי עדיין לא באו שנות השבע והרעב. ומתריך על פי מה ששנינו בגמרא (ברכות נה.): “אמר רבי יוחנן, שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו, ואלו הן, רעב ושובע ופרנס טוב”.

והנה פרעה ראה בחלום שני דברים מתוך השלשה שהקב"ה מכריז עליהם בעצמו, שהן שנות השבע ושנות הרעב, מזה השיג יוסף שהקב"ה רוצה להכריז גם על הדבר השלישי “פרנס טוב”. על כן אמר יוסף לפרעה: “את אשר האלקים עושה” - תמיד להכריז עליהם בעצמו שובע ורעב “הגיד לפרעה. ועתה” שהראה הקב"ה שנים משלשת הדברים שהוא מכריז עליהם, הרי זה סימן שהקב"ה רוצה להכריז גם על “פרנס טוב”, על כן “**ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים**”.

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, נראה לבאר עוד איך הוכיח יוסף לפרעה מתוך החלום עצמו, שהוא צריך למנות איש נבון וחכם על ארץ מצרים, בהקדם לבאר מה שסיבב הקב"ה שעלה יוסף לגדולה במצרים, על ידי החלום שהראה לפרעה על שבע הפרות רעות המראה שבלעו את שבע הפרות טובות המראה.

הפרות הטובות ז' מדות הקדושה הפרות הרעות ז' מדות הטומאה

פתח דברינו יאיר במה שמבאר בזוהר הקדוש (פרשתנו קצד.), כי שבע הפרות טובות המראה ושבע השבלים הבריאות והמלאות, הן רמז על שבע המדות מצד הקדושה: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות, ואילו שבע הפרות הרעות והשבלים הדקות והשדופות, הן רמז על שבע המדות מצד הקליפה, המתנגדות לז' מדות הקדושה בבחינת (קהלת ז-ד): “**זה לעומת זה עשה האלקים**”. הנה הדברים בלשון קדוש:

בפרשתנו פרשת מקץ דבר בעתו מה טוב להתבונן בענין חלום פרעה על שבע הפרות הרעות שאכלו את שבע הפרות הבריאות (בראשית מא-א):

“ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו, והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר ותעמודנה אצל הפרות על שפת היאור, ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות המראה והבריאות וייקץ פרעה”.

כאשר נתבונן נראה כי הקב"ה מסבב כל הסיבות הביא חלום זה לפרעה, כדי לסבב בכך שיצא יוסף מבית האסורים לפתור את החלום, ועל ידי זה עלה לגדולתו לשלוט על כל מצרים. הנה כי כן צריך ביאור מהו הקשר בין החלום על שבע הפרות רעות המראה שבלעו את שבע הפרות יפות המראה, וכן שבע השבלים הדקות שבלעו את שבע השבלים הבריאות והטובות, אשר כפי שפתר יוסף הן רמז על שבע שנות השבע לעומת שבע שנות הרעב, למה שסיבב הקב"ה שבעקבות חלום זה ישלוט יוסף על כל מצרים.

מי ביקש מיוסף ליעץ לפרעה למנות איש נבון וחכם על מצרים

עוד ראוי להתבונן על מה שיעץ יוסף לפרעה אחרי שפתר לו את החלום (שם לג): “**ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים, יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע**”. ותמה רבינו האריז"ל ב“שער הפסוקים” (ד"ה ויאמר יוסף): “**וקשה הליועץ למלך נתנהו, שאמר ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם, ודי לו לפתור החלום אשר שאל ממנו**”.

ומיישב האריז"ל ענין זה בדרך הפשט, בהקדם לפרש מה שכתוב (שם כה): “**ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא, את אשר האלקים עושה**

**ישׁוב פליאת המפרשים: מי ביקש מיוסף הצדיק ליעץ לפרעה:
"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם"**

**זוהר הקדוש: שבע הפרות הרעות הן ז' מדות הקליפה,
שבע הפרות הטובות הן ז' מדות הקדושה**

**שפת אמת: "ולא נודע כי באו אל קרבנה",
הקליפה אינה מכירה טובה לקדושה שנותנת לה חיות להתקיים
פרעה מלך מצרים עשה את עצמו כאילו "לא ידע את יוסף"
ולא הכיר לו טובה שהציל את מצרים מרעב**

על פי האמור נשכיל להבין מה שהוסיף פרעה הפרט השני: "ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחילה", כפי שלמדנו הביאור על כך במשנתו הטהורה של ה"שפת אמת" (שנת תרל"ו ד"ה בפסוק), כי בכך גילה פרעה את המהות של הסטרא אחרא, שאין להם שום מדה של הכרת הטוב להכיר טובה להקב"ה שהם מקבלים חיותם ממנו, עד כדי כך שלא נודע אצלם שהחיות של ז' הפרות הטובות באו אל קרבנה. וזהו שכתוב (שמות א-ח): "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", שלא הכיר טובה ליוסף שהציל את מצרים מרעב, הנה הדברים בלשון קדשו:

"בפסוק ולא נודע כי באו אל קרבנה, ובסיפור החלום בתורה לא נאמר זה, רק פרעה הוסיף זה, ומזה בא גם אחר כך (שמות א-ח) אשר לא ידע את יוסף. וביאור הענין כמו שכתבנו במקום אחר, כי שני הרעב שהם בחינת הסטרא אחרא, יש בהם ניצוצי קדושה משני השובע, רק הרשעים אין מכירין זאת, לכן אמר ולא נודע, אבל יוסף הצדיק ביטל זה ואמר (בראשית מא-כה) חלום [פרעה] אחד הוא, שגם בו יש ניצוצי קדושה מהאחדות."

**הס"מ נקרא אל אחר
משום שעשה עצמו אלוה**

והנה ענין זה שכוחות הטומאה אינם מכירים שיש להם חיות מהקדושה, מבואר בזוהר הקדוש ברעיא מהימנא (פרשת כי תצא רעז): כי הס"מ ובת זוגו עושים עצמם אלוהות: "וסמא"ל אל אחר עבד הוה ליה לקוב"ה, לבתר דעבידו גרמייהו אלוהות, קודשא בריך הוא עתיד לאעבר לון מעלמא ולממחי לון". פירוש: סמא"ל אל אחר עבד היה מתחילה להקב"ה, ואחר כך מרדו הוא ובת זוגו בה' ועשו עצמם אלוהות, לכן עתיד הקב"ה להעביר אותם מן העולם ולמחות אותם. וביאר רבינו האריז"ל ב"שער מאמרי רשב"י" (שם):

שהוא רב ועצום הוא "ממנו", ממה שגזלו את חיותם ופרנסתם מהמצרים, "הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ".

**"ולא נודע כי באו אל קרבנה"
הקליפה מכחישה שחיותה מהקדושה**

ועתה בא וראה כי על פי האמור יומתק להבין מה שמצינו, כי כאשר סיפר פרעה ליוסף את החלום הוסיף פרטים שלא נזכרו בחלום (בראשית מא-ז):

"וידבר פרעה אל יוסף בחלומי הנני עומד על שפת היאור, והנה מן היאור עולות שבע פרות בריאות בשר ויפות תואר ותרעינה באחו, והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן דלות ורעות תואר מאד ורקות בשר, לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע, ותאכלנה הפרות הרקות והרעות את שבע הפרות הראשונות הבריאות, ותבואנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחילה ואיקץ".

כאשר נתבונן נראה שהוסיף פרעה אצל הפרות הרעות ב' פרטים שלא נזכרו בחלום, פרט אחד: "לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע". פרט שני: "ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחילה". הן אמת כי יתכן שפרעה סיפר ליוסף אמת שכך נתרשם ממה שראה בחלום, אבל צריך ביאור להבין המשמעות של הוספת אלו.

ויש לבאר מה שאמר פרעה: "לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע", שרמזו לו מן השמים בכך כי מצרים היא ערות הארץ שורש כל הגלויות, ששלטו שם נ' שערי טומאה, אשר מתוכם שקעו ישראל במ"ט שערי טומאה, עד שהוציאם הקב"ה במהירות לפני ששקעו בשער הנ', ומצד זה ראה פרעה כי שבע הפרות הרעות, שהן רמז על ז' המדות מצד הקליפה: "לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע".

המראה והבריאות". וכן בחלום על השבלים (שם ז): "ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות". וצריך להבין מהו ענין שבע הפרות הרעות שבלעו את שבע הפרות הטובות, וכן שבע השבלים הדקות שבלעו את שבע השבלים הבריאות והמלאות.

ונראה לבאר הענין בזה על פי המבואר בספרים הקדושים, כי לקליפות אין שום חיות מצד עצמן כי אם ממה שיונקות מצד הקדושה, כי הן מסטרא דמותא, כמבואר בגמרא (ברכות יח): "רשעים שבחיהן קרויין מתים". לכן הן רודפות תמיד אחרי איש ישראל להחטיאו כדי שישלחו ממנו ניצוצי הקדושה, ומקור הדבר ב"שער המצות" לרבינו האריז"ל (פרשת ראה במצות זכירת יציאת מצרים), הנה לשון קדשו:

"דע כי הקליפות הם מתים, ואין להם חיות מצד עצמן כלל... ולא עוד אלא שהרשעים בחייהם נקראים מתים, לפי שנשמתם הקדושה מצד אלקים חיים נסתלקה מהם על ידי חטאם... ואז נכנסה בהם נפש של הקליפה הנקרא מות או צלמות, ולכן נקראים בחייהם מתים. ולכן כל תאוות הקליפות והיצר הרע הוא לרדוף אחר האדם ולהחטיאו לתועלתם, כי אוחזין בנשמות הקדושה הנקרא חיים וניזונין מהם ועל ידיהם הם חיים.

והנשמות בתוך הקליפה עומדות כנשמה בגוף המחיה אותו ממש, ולכן רודפים כל החיצונים ונדבקים בכל מקום שיש קדושה כנודע, כי הדבק בהם נדבק בחיים, והפורש מהם כפורש מחיים. ובוה אל תתמה איך הקליפות רודפים כל כך להחטיא את בני האדם ולהכעיס לבוראם, אבל הם מוכרחים לתועלת עצמם להתקיים ולחיות. ובוה תבין סיבת עונש הרשע בעת שחוטא כמה וכמה ראוי ליענש, כיון שחילל והכניס הקודש בחול, ומחיה הקליפה וממית את הקדושה בהיכנסה תוך המות".

הנה כי כן זהו שהראה הקב"ה לפרעה מלך מצרים, ששבע הפרות הרעות אכלו את שבע הפרות הטובות, כדי שישכיל להבין מזה שאין לז' המדות של כוחות הטומאה במצרים שום חיות מצד עצמן, כי אם ממה שאוכלות וגוזלות מז' מדות הקדושה, ועל ידי זה יכבד את ישראל שהם שורש הקדושה כאשר יהיו אצלו בגלות מצרים.

אולם הכתוב מגלה לנו (שמות א-ח): "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", ששכח מה שפתר יוסף לפרעה את החלום, כי החיות של הקליפות היא רק מהקדושה, זאת ועוד שברוב חוצפתו הפך את הקערה על פיה, "ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו", כלומר מה

חיותם רק מצד הקדושה, ובזכות הכרה זו יש בכוחו להחיות את שבע שנות הרעב מצד הקליפה על ידי שבע שנות השבע מצד הקדושה.

על פי האמור נשכיל להבין כי שורש הקדושה הוא, להכיר טובה להקב"ה על השפע הטוב שהוא משפיע לנו בשבע המדות. ויש לומר כי מטעם זה אנו אומרים בכל שבעת ימי השבוע בפסוקי דזמרה של תפלת שחרית (דברי הימים א כט-י): "ויברך דויד את ה' לעיני כל הקהל ויאמר דויד ברוך אתה ה' אלקי ישראל אבינו מעולם ועד עולם, לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ, לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש".

הענין בזה על פי המבואר בכל הספרים הקדושים, כי בכך המליך דוד המלך את הקב"ה על שבע המדות שהזכיר כאן: גדולה [חסד], גבורה, תפארת, נצח, הוד, כל [יסוד], ממלכה [מלכות]. וזהו שכתב ה"בת עין" (פרשת וישלח) בלשון קדשו:

"וזה היה תמיד עבדות יעקב אבינו ע"ה, לקשר ולייחד השבעה מדות קדושות למקורם ולשרשם, כמאמר הכתוב לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וכו', ולהשפיל ולהכניע השבעה מדות רעות עד לארץ, על ידי בחינת הכנעה אמיתית בלב נשבר ונדכה, ועל זה מרמז תיבת יעקב גימטריא ז' פעמים הוי"ה שם העצם ברוך הוא וברוך שמו".

הקב"ה סיבב שיקבץ יוסף כל ניצוצי הקדושה ממצרים

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שסיבב הקב"ה גלות בחלום לפרעה על ידי יוסף הצדיק, איך להציל את מצרים משבע שנות הרעב, על ידי שימנה איש נבון וחכם שמכיר כי חיותם היא מניצוצי הקדושה, על פי מה שדרשו בגמרא (ברכות ט): מקרא שכתוב (שמות יב-לו): "וינצלו את מצרים, אמר רבי אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן, וריש לקיש אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים".

ופירש רבינו האריז"ל (פע"ח שער ק"ש פ"ג) הרמז בזה על ניצוצי הקדושה שהוציאו ישראל ממצרים, בלשון קדשו: "גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז וינצלו את מצרים שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים, ולא נשאר בהם שום ניצוץ קדושה והיתה גאולת השכינה לגמרי, מה שאין כן בשום גאולה אחרת".

והנה ב"עבודת ישראל" (פרשת מקץ ד"ה ויצבר יוסף) מבואר חידוש גדול, כי כלל ישראל לא היו מסוגלים בכוחות עצמם להוציא את כל ניצוצי

אריז"ל: "וינצלו את מצרים" כמצולה שאין בה דגים, שהוציאו ישראל את כל ניצוצי הקדושה ממצרים

יוסף ייעץ לפרעה למנות איש חכם המכיר החיות של הקדושה כדי שישאיר משבע שנות השובע לשבע שנות הרעב

עבודת ישראל: "וילקט יוסף את כל הכסף". יוסף ליקט את כל ניצוצי הקדושה שיוציאו ישראל ממצרים

פרעה ראש הקליפה קרא ליוסף "צפנת פענח" שיש בכוחו לגלות כל ניצוצי הקדושה המוסתרים במצרים

לכן העצה על כך היא: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם", שהוא מכיר בכך שאין למצרים שום חיות מצד עצמם כי אם מצד הקדושה, אשר כאמור זהו ביאור החלום שראה פרעה על שבע הפרות הרעות שאכלו את שבע הפרות הטובות, "וישיתהו על ארץ מצרים" - שישלוט על ארץ מצרים שאין להם הכרה זו, ועל ידי זה יצליח להמשיך השפע של שבע שנות השבע מצד הקדושה, בתוך שבע שנות הרעב מצד הקליפה, שהשפע של הקדושה יהיה ניכר גם בשבע שנות הרעב.

וזהו שיעץ יוסף לפרעה, כי אחרי שימצא איש נבון וחכם המכיר שאין למצרים שום חיות מצד עצמם כי אם מצד הקדושה: "יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע, ויקבצו את כל אוכל השנים הטובות הבאות האלה, ויצברו בר תחת יד פרעה אוכל בערים ושמרו, והיה האוכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב אשר תהיין בארץ מצרים ולא תיכרת הארץ ברעב".

על כך אומר הכתוב (שם לו): "וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו", כי הבינו בעיניהם הרעות שאינם מסוגלים להכיר שחיותם היא מהקדושה, לכן הסכים פרעה למנות את יוסף על כל מצרים כי היה חפץ בחיים ולא במות: "ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך, אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי רק הכסא אגדל ממך".

"ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח" "גברא דמטמרן גליין ליה"

נפלא להבין בזה מה שנתן פרעה שם מיוחד ליוסף (שם מה): "ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח". ופירש בתרגום אונקלוס: "גברא דמטמרן גליין ליה". כלומר שגלוי לפניו כל מה שכוחות הטומאה משתדלים להסתיר שהם מקבלים

"זה נראה תימא גדולה, איך ס"מ ונוקביה יהיו כל כך פתאים, למרוד בקונם ולחשוב בלבם שהם אלוהות, והנה הם שלוחיו יתברך ומכירים הם אותו. אך הענין הזה יובן בסוד (תהלים קג-ט) ומלכותו בכל משלה, שאמרו בתיקונין דקוב"ה אתלבש גו קליפין, והוא בזמן שישאל חוטאים, שאז השכינה גולה בגלות ומתלבשת בתוך הקליפות כנודע, ובראותם כי הם נעשים גוף וכלי אל ניצוץ האלהות המתלבש בתוכם, אז הם חושבים כי הם עצמם גוף האלהות ח"ו, ועל ידי כן עבדי גרמייהו אלוהות".

הרי לנו דברים ברורים כי מצד התלבשות השכינה בתוכם בזמן הגלות, הם עושים עצמם אלהות כאילו חיות קדושה זו היא מעצמם. ויש לומר כי זהו ביאור הגמרא (סנהדרין טז): "אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה". כלומר שהם מכחישים שחיותם היא מהשכינה הקדושה, כי הם עושים עצמם אלהות שיש להם חיות מצד עצמם.

יוסף ייעץ לפרעה למצוא איש נבון וחכם המכיר כי חיות המצרים היא מהקדושה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שיעץ יוסף לפרעה: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על ארץ מצרים", כי בכך גילה יוסף לפרעה ענין נפלא, כי מה שראה בחלום שבלעו שבע הפרות הרעות את שבע הפרות הטובות: "ולא נודע כי באו אל קרבנה", שהפתרון לכך הוא כמו שאמר לו יוסף: "וקמו שבע שני רעב אחריהן, ונשכח כל השבע בארץ מצרים וכילה הרעב את הארץ", הוא רק בתנאי אם ההנהגה במצרים תהיה על ידי פרעה, שמצד מהותו וטבעו הרע הוא מכחיש שחיותו היא מצד הקדושה בבחינת: "ולא נודע כי באו אל קרבנה", ועל ידי זה מדה כנגד מדה יתקיים באמת: "ולא נודע כי באו אל קרבנה", שלא ישאר שריד ופליט משבע שנות השבע בתוך שבע שנות הרעב.

יוסף למד אצל יעקב י"ד שנה לברר ניצוצי הקדושה מן הטומאה

אמנם על פי האמור יש לבאר הענין שהשתחוה יעקב ז' פעמים מול עשו וקם לכבוד הקב"ה, כי בכך עשה פועל דמיון להיכנס בתוך ז' המדות של עשו הרשע שורש הטומאה, והוציא משם כל ניצוצי הקדושה מז' מדות הקדושה. יומתק לפרש בזה מאמר המדרש (ב"ר עה-ה) על הפסוק הנ"ל שנאמר אצל יעקב: "וישתחו ארצה שבע פעמים, למה שבע, על שם כי שבע יפול צדיק וקם". ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא עם האמור, שעשה בזה פועל דמיון להוציא ניצוצי קדושה מז' מדות הטומאה.

והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (בראשית לו-ג): "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו". ופירש רש"י: "ואונקלוס תרגם, בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו". הרי לנו דברים ברורים שמסר לו גם מה שלמד י"ד שנה בבית מדרשו של עבר, ולפי המבואר מסר לו את הסוד, איך להוציא ניצוצי קדושה מז' מדות הטומאה, כדי להחזירם למקומם בז' מדות הקדושה.

ויש להוסיף תבלין לפרש בזה מה שכתוב לפני מכירת יוסף למצרים (שם ב): "אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן". וצריך להבין הענין מה מספר הכתוב שיוסף היה בן שבע עשרה שנה. אך הענין הוא, שיעקב הרגיש ברוח קדשו שיוסף יצטרך לברר במצרים ניצוצי הקדושה מז' מדות הטומאה, כדי להחזירם לז' מדות הקדושה, לכן מסר לו כל מה שלמד בענין זה י"ד שנים בבית מדרשו של עבר.

והנה התחלת לימוד התורה לילד הוא כשנעשה בן ג' שנים אחרי ג' שנות ערלה, לכן המתין יעקב עד שיוסף בנו יהיה בן ג' שנים, ואז למד עמו י"ד שנים מה שהוא למד י"ד שנים בבית מדרשו של עבר, נמצא כי בגמר הלימוד היה יוסף בן שבע עשרה שנה, שאז היה מוכן ומזומן לרדת למצרים כדי לעשות שם מלאכת בירור ניצוצות הקדושה מז' מדות הטומאה להחזירם לז' מדות הקדושה.

ז' המדות הרעות של הסטרא אחרא, ואחר כך בז' השנים השניות למד איך לתקן את ז' המדות הטובות של הקדושה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"הטעם למה הלך י"ד שנים לבית עבר, כי רצונו לתקן את הז' מדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, שהם אהבה יראה התפארות ניצוח הודאה התקשרות ממשלה, כנודע דז' מדות הם באדם, וכל הפעולות של אדם אינו יוצא מז' מדות אלו. ונודע דיש ז' מדות בקדושה וכנגדם יש ז' מדות דסטרא אחרא, כי את זה לעומת זה עשה אלקים, ובז' שנים הראשונים הכניע הז' מדות דסטרא אחרא, ואחר כך בז' שנים אחרים תיקן הז' מדות דקדושה".

לפי דברינו יש להוסיף כי ב"ד השנים הללו, למד איך להיפרד לגמרי מז' המדות הרעות של הסטרא אחרא, ואחר כך למד ז' שנים איך לתקן ז' המדות של הקדושה, על ידי שיברר ניצוצי הקדושה שבלעו ז' מדות הטומאה מז' מדות הקדושה. ויש לומר כי עבודה זו שייכת ליעקב אבינו ששמו יעקב בגימטריא ז' פעמים הוי"ה כנגד ז' מדות של הקדושה.

נפלא לצרף מה שביאר ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן קצב) מה שעשה יעקב אבינו כשהתפייס עם עשו אחיו (בראשית לג-א): "וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו". על פי המבואר בגמרא (קידושין כט:): אצל רב אחא בר יעקב, שנכנס לבית המדרש בלילה שהיה שם מוזיק בצורת נחש עם ז' ראשים, ובכל כריעה שכרע להקב"ה נפל ראש אחד של הנחש, עד שבגמר ז' הכריעות נפלו כל הראשים ומת.

ומבאר ה"מגלה עמוקות" הענין בזה, על פי המבואר בגמרא (סוכה נב:): "שבעה שמות יש לו ליצר הרע". כי היצר הרע שרו של עשו יש לו ז' כוחות הטומאה, ולכן השתחוה רב אחא בר יעקב ז' כריעות לפני ה' כדי לבטל ז' כוחות של הסטרא אחרא. וזהו פירוש הפסוק (משלי כד-טז): "כי שבע יפול צדיק וקם - עם ז' השתחוואות שלו שנפל רב אחא לארץ, בזה קם אחר כך, שהפיל ז' ראשים של סטרא אחרא". וכן יעקב השתחוה ז' פעמים לפני ה', כדי להכניע בזה ז' כוחות הטומאה של עשו עכדה"ק.

הקדושה ממצרים, לולי שהקדים יוסף ללקט את כל ניצוצי הקדושה במקום אחד ולהפרידם מטומאת מצרים, ועל ידי זה היו יכולים אחר כך ישראל בעלותם ממצרים לקחת עמהם את ניצוצי הקדושה הללו.

בדרך זו הוא מפרש מה שכתוב (בראשית מז-ד): "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים, ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה".

"חלילה לזרע יעקב אבינו ע"ה ולצדיק יסוד עולם, שיהיה מגמתו לאסוף ולצבור כסף וזהב כדרך המוני עם, רק היתה כוונתו לשם שמים ללקט הניצוצות הקדושות ואהבתם וחמדתם, הנקרא בלשון כסף (שם לא-ל) כי נכסוף נכספתה, ויבא אותם ביתה פרעה תחת ידו, וממילא אחר כך יקל לבני ישראל להוציא הניצוצות קדושות המכונסין ואסופים... ככתוב וינצלו את מצרים".

וכן מבואר בדברי ה"חתם סופר" זי"ע על הפסוק: "וילקט יוסף את כל הכסף וגו' ויתום הכסף... מרמז כי הכסף הזה שלקטו יוסף קיבל תמימות ונתעלה על ידי יוסף, ובשגם שלקט עמו כל הניצוצות הקדושות המפוזרות כידוע והביאום לאוצר פרעה, עד עת בוא דבר ה' להוציא צבאותיו משם, ואז לקטום ישראל במצרים ובים".

הנה כי כן מבואר היטב מה שסייב הקב"ה להציל את מצרים משבע שנות הרעב על ידי שגילה לפרעה בחלום, שימנה איש נבון וחכם המכיר כי חיות מצרים היא מצד הקדושה, כי התכלית בכל זה היתה שימנה את יוסף על מצרים שייכיר בכל מאכל שטמונים בו ניצוצי קדושה, ועל ידי זה חפץ ה' בידו יצליח ללקט כל ניצוצי הקדושה הנמצאים במצרים, כמו שכתוב: "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים".

יעקב השתחוה לפני עשו ז' פעמים כדי להכניע ז' כוחות הטומאה

ונראה להביא סימוכין לרעיון נכבד זה מדברות קדשו של ה"אמרי יוסף" (פרשת ויצא ד"ה וישכב), שמבאר ענין י"ד שנים שלמד יעקב בבית מדרשו של עבר, כי בז' השנים הראשונות למד איך להכניע

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com